

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 365/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Gabrielou Kľačanovou, Andreja Kmeťa 28, Martin, proti postupu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Prievidza v konaní vedenom pod ČVS: ORP-384/1-VYS-PD-2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Prievidza (ďalej aj „okresné riaditeľstvo“ alebo „vyšetrovateľ“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a ostatných príloh ústavnej sťažnosti vyplývajú tieto skutkové okolnosti:

Sťažovateľ podal 18. mája 2019 trestné oznámenie na obvineného [REDACTED] pre útok, ktorý od neho utrpel 18. apríla 2019. Okresné riaditeľstvo 3. júla 2019 začalo trestné stíhanie a vznieslo obvinenie pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 Trestného zákona v súbehu s prečinom výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Ako poškodený bol sťažovateľ vypočutý v septembri 2019. V novembri 2019 požiadal Krajskú prokuratúru v Trenčíne (ďalej len „krajská prokuratúra“) o kontrolu, ktorej výsledkom bolo zistenie prietahov a porušenia zákona policajtom v trestnej veci, ako aj uloženie

pokynu dozorujúcemu prokurátorovi. Do konca roka 2019 vo veci došlo k zmene právnej kvalifikácie, boli vypracované dva znalecké posudky a bola uskutočnená previerka výpovede na mieste udalostí. Sťažovateľ si v januári 2020 uplatnil v napadnutom konaní nárok na bolesťné vo výške 14 283,30 eur, v auguste 2020 nárok na sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 8 736 eur, nárok na náhradu zárobku vo výške 3 600 eur a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 16 000 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ tvrdí, že okresné riaditeľstvo vykonáva úkony v napadnutom konaní nesystémovo, chaoticky a s neprimeranými nezákonnými priťahmi. Prípravné konanie bolo povinné ukončiť do štyroch mesiacov od vznesenia obvinenia, čo nevedno prečo nedodržalo. Dosiaľ trestné konanie nebolo ukončené. Uplatnenú sumu primeraného zadostučinenia odôvodňuje sťažovateľ spôsobenou nemajetkovou ujmu, pociťovaním neistoty, poníženia, duševného a citového utrpenia, stresu a obavy, keďže mu ako poškodenému nebola poskytnutá pomoc. Trestné konanie nenapreduje primeraným spôsobom, vec mala byť spočiatku riešená ako priestupok, potom ako prečin. Sťažovateľ pociťuje krivdu, pretože iní v porovnateľných veciach majú reálnu možnosť realizovať svoje základné práva a s ním nezaobchádza okresné riaditeľstvo zákonným spôsobom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, resp. obsahovo zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) postupom okresného riaditeľstva v prípravnom trestnom konaní, v ktorom vystupuje sťažovateľ ako poškodený.

III.1. K namietanému porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov:

5. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

6. Podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a teda aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Právna neistota v trestnom konaní prípravnom na rozdiel od trestného konania súdneho sa týka toho, či orgán činný v prípravnom konaní (spravidla vyšetrovateľ) navrhne podanie obžaloby alebo v závislosti od výsledkov dokazovania v prípravnom konaní navrhne iný spôsob konečného rozhodnutia, napríklad zastavenie trestného stíhania. K odstráneniu právnej neistoty v trestnom konaní prípravnom preto dochádza až takým rozhodnutím, ktorým sa toto konanie končí bez toho, aby pokračovalo v trestnom konaní súdnom, alebo sa vydá rozhodnutie, na základe ktorého trestné

konanie prípravné právoplatne končí bez podania návrhu na obžalobu trestne stíhanej osoby (II. ÚS 85/05, II. ÚS 325/06, III. ÚS 354/08, I. ÚS 316/2014, III. ÚS 363/2018).

7. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z toho, že ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06). Táto prax ústavného súdu bola odobrená aj ESLP vo viacerých konaniach vedených proti Slovenskej republike, napr. Obluk proti Slovensku, bod 61, resp. Mazurek proti Slovensku z 3. 3. 2009 k sťažnosti č. 16970/05.

8. Z obsahu zapožičaného spisu okresného riaditeľstva vyplýva, že 13. augusta 2020 si obvinený, jeho obhajca, sťažovateľ a jeho právna zástupkyňa preštudovali spis po skončení vyšetrovania. Ak sťažovateľ v ten istý deň podal ústavnú sťažnosť, je mu potrebné vyčítať, že tak urobil bezprostredne pred formálnym ukončením vyšetrovania a so znalosťou obsahu spisu. Samozrejme, sťažovateľ nemohol predpokladať, či vyšetrovateľ po záverečnom preštudovaní spisu nerozhodne o doplnení vyšetrovania. Avšak z hľadiska realizácie preventívnej funkcie ústavnej sťažnosti, ktorá je v zmysle ustálenej judikatúry v popredí, tým znížil svoje vyhliadky na úspech. Keďže však aj v tejto fáze trestného konania môže dochádzať k prietahom, ústavný súd pristúpil po zistení prípustnosti ústavnej sťažnosti k preskúmaniu dovtedajšieho priebehu napadnutého konania.

9. Ústavná sťažnosť sťažovateľa neobsahuje všetky osobitné náležitosti vyžadované zákonom č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), hlavne v nej absentujú konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd [§ 123 ods. 1 písm. d)]. Sťažovateľ uvádza len niektoré úkony z roku 2019 a hneď na to vyvodzuje záver o prietahoch vzhľadom na nedodržanie zákonnej lehoty vyšetrovania. Vôbec sa nesnaží poukázať na jednotlivé kritériá zbytočných prietahov vyplývajúce z rozsiahlej judikatúry a aplikovať ich na okolnosti napadnutého konania. Ide pritom o náležitosť ústavnej sťažnosti, ktorá determinuje jej úspech, tento nedostatok nie je odstrániteľný. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ akcentuje jej satisfakčnú funkciu. Ústavný súd napriek zastúpeniu sťažovateľa advokátkou v záujme poskytnutia materiálnej ochrany neodmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde. Pri viazanosti rozsahom a dôvodmi návrhu bol však znením predloženej ústavnej sťažnosti podstatne obmedzený pri uplatnení svojej prieskumnej právomoci.

10. Doterajšia judikatúra ústavného súdu (napr. III. ÚS 109/06, I. ÚS 212/07, III. ÚS 254/2010, I. ÚS 545/2019) vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy subjektom majúcim v rámci trestného konania status poškodeného sa ustálila v tom, že poškodený v trestnom konaní, ktoré nedospelo do štádia vznesenia obvinenia konkrétnej osobe, nedisponuje možnosťou domáhať sa vyslovenia porušenia označeného základného práva (napr. I. ÚS 212/07, II. ÚS 212/07, III. ÚS 109/06). Až vznesenie obvinenia je tým momentom, ktorý dáva poškodenému v trestnom konaní možnosť uplatňovať si ochranu proti konkrétnemu možnému pôvodcovi svojho poškodenia, a teda z neho robí „vec“, na ktorej prerokovanie bez zbytočných prietahov má nárok v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

11. Z konštantnej judikatúry ESĽP vyplýva, že záruky vyplývajúce z civilnej časti čl. 6 ods. 1 dohovoru sa vzťahujú na nároky tretích strán (poškodených) na náhradu škody, s ktorými sa pripojili do trestného konania, a to od okamihu, od ktorého boli v trestnom konaní uplatnené, bez ohľadu na to, či v trestnom konaní bolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe (rozsudok Javor a Javorová proti Slovensku z 15. 9. 2015, sťažnosť č. 42360/10, bod 66; rozsudok Krumpel a Krumpelová proti Slovensku z 5. 7. 2005, sťažnosť č. 56195/00, bod 48; rozsudok Framipek s. r. o. a Agroracio Senica, a. s., proti Slovensku z 28. 1. 2020, sťažnosti č. 51894/14 a 52073/14, bod 24).

12. Z už uvedeného je zrejmé, že v posudzovanom prípade možno primeranosť dĺžky konania v súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny postupom okresného riaditeľstva posudzovať od 18. mája 2019, keď sťažovateľ podal trestné oznámenie. Od tohto momentu až do podania ústavnej sťažnosti 13. augusta 2020 uplynulo 15 mesiacov. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je možné preskúmať postup porušovateľa od momentu uplatnenia nároku sťažovateľa ako poškodeného v trestnom konaní, čo v konkrétnych okolnostiach nastalo 3. februára 2020 a 12. augusta 2020. Od uplatnenia nároku potom do podania ústavnej sťažnosti uplynulo 6 mesiacov, resp. jeden deň.

13. Vnútroštátna úprava vzhľadom na už uvedené vymedzenie posudzovaného obdobia poskytuje v tomto prípade sťažovateľovi vyšší štandard ochrany ústavných práv a slobôd ako dohovor, preto ústavný súd s prihliadnutím na čl. 154c ods. 1 ústavy odmietol ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

14. Ústavný súd taktiež judikoval, že pri posudzovaní postupu orgánov činných v prípravnom konaní nie je úlohou ústavného súdu, ktorý ani nie je orgánom činným v trestnom konaní, nahradzovať ich činnosť a určovať, aký viac optimálny postup v konaní trestná vec obvineného vyžadovala. Úlohou ústavného súdu je zistiť, či konkrétny postup týchto orgánov nie je z hľadiska naplnenia práva na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy svojvoľný alebo zjavne neodôvodnený (III. ÚS 99/02). Za zbytočný prietah v konaní orgánu činného v trestnom konaní možno považovať dobu jeho nečinnosti alebo zjavne neefektívnej činnosti pri napĺňaní účelu Trestného poriadku, predovšetkým požiadavky, aby trestné činy boli náležite zistené (§ 1 ods. 1 Trestného poriadku).

15. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňoval tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu (v tomto prípade príslušného konajúceho orgánu, pozn.). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa (I. ÚS 242/2019).

16. Napadnuté konanie sa vyznačovalo určitým stupňom zložitosti vzhľadom na potrebu spoľahlivého zistenia (poškodenia) zdravotného stavu sťažovateľa a duševného stavu obvineného za pomoci pribratých znalcov, obvinený zároveň pracuje v zahraničí, čo skomplikovalo niektoré procesné úkony.

17. Samotné konanie a jeho výsledok je nepochybne pre sťažovateľa významný, keďže mal byť obeťou násilného trestného činu, ktorým bolo zasiahnuté do jeho osobnej integrity, čo nemožno zľahčovať a konanie je potrebné posudzovať citlivejšie. Vnímajúc však dĺžku samotného posudzovaného obdobia, ktoré ústavný súd môže posudzovať v súvislosti so sťažovateľom označeným základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktorá v okolnostiach tohto prípadu predstavuje 13 mesiacov, ústavný súd konštatuje, že dĺžka tohto posudzovaného obdobia nie je neúnosná. Pre porovnanie, ak by sa sťažovateľ so svojím právom na náhradu škody obrátil na všeobecný súd, ústavne udržateľná doba trvania civilného procesu by bola porovnateľná s dĺžkou posudzovaného obdobia v tomto trestnom konaní. V tomto prípade má väčší význam to, aby orgány činné v trestnom konaní zabezpečili sťažovateľovi ako obeti trestného činu účinnú ochranu a rýchle vyšetrenie celého prípadu, čo však nespadá pod ochranu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny, ale posudzuje sa v rámci pozitívneho záväzku štátu zabezpečiť účinné vyšetrenie trestného činu.

18. Z ústavným súdom vyžiadaného prehľadu vykonaných úkonov, ako sú zachytené vo vyšetrovacom spise, je zrejmé, že okresné riaditeľstvo vykonávalo procesné úkony v preskúvanom úseku prípravného konania priebežne s cieľom dosiahnuť taký stav objasnenia prípadu, aby proti obvinenému bolo možné podať obžalobu alebo, naopak, rozhodnúť o zastavení trestného stíhania. Dlhšie obdobia nečinnosti neboli zistené. Spis bol opakovane predkladaný Okresnej prokuratúre Prievidza (ďalej len „okresná prokuratúra“) na vykonanie kontroly či na rozhodnutie o sťažnostiach obvineného a sťažovateľa, jej postup však nebol predmetom ústavnej sťažnosti. Ústavný súd zaznamenal neefektívnosť v postupe okresného riaditeľstva, ako sa uvádza v sťažovateľom predloženej upovedomení krajskej prokuratúry, vo vzťahu k izolovanému vykonávaniu procesných úkonov, resp. ich oneskorenému vykonaniu. Namietaná nesystémovosť či chaotickosť vykonávania úkonov okresného riaditeľstva bez ďalšieho nebola podľa názoru ústavného súdu v konaní zaznamenaná v takej kvalite, aby bolo možné hovoriť o zjavnej neodôvodnenosti a neefektívnosti postupu z pohľadu označeného základného práva.

19. Ústavný súd sa nestotožňuje s názorom sťažovateľa, ktorý z nedodržania zákonnej lehoty podľa § 209 ods. 2 Trestného poriadku vyvodzuje porušenie označených práv, pretože toto nazeranie nezohľadňuje konkrétne okolnosti napadnutého konania. Podľa názoru ústavného súdu prekročenie zákonného rámca lehoty vyšetrovania nevyvolalo v napadnutom konaní účinky nezlučiteľné s právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

20. Ústavný súd vzal pri posudzovaní postupu okresného riaditeľstva do úvahy aj všeobecne známu skutočnosť, že mimoriadne opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 ovplyvnili aj riadnu činnosť orgánov činných v trestnom konaní od marca roku 2020. V okolnostiach prípadu následkom toho došlo k predĺženiu lehoty podania posudku na obvineného, pričom napokon musela pre neočakávanú udalosť (úmrtie znalca) byť ustanovená nová znalkyňa. Prípravné konanie v predmetnej veci bolo objektívne predĺžené aj z dôvodu, že postup vyšetrovateľa bol viackrát preskúvaný pri vykonávaní dozoru okresnou prokuratúrou i krajskou prokuratúrou, ale i na základe opravných prostriedkov sťažovateľa.

21. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní či inom konaní pred orgánom verejnej moci má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa

čl. 48 ods. 2 ústavy. Na kratšie obdobia nečinnosti orgánu verejnej moci ústavný súd spravidla prihliada len vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili celkovú dĺžku konania (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01, II. ÚS 129/06, I. ÚS 287/2017).

22. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že vzhľadom na sťažnostné námietky sťažovateľa postup namietaného orgánu činného v trestnom konaní vo svojom súhrne nie je poznačený zbytočnými priet'ahmi takej intenzity, aby bolo možné po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť porušenie označených práv. Doterajší priebeh prípravného konania je zlučiteľný s obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

23. Ak sťažovateľ trvá na požiadavke primeraného zadosťučinenia v dôsledku postupu okresného riaditeľstva, môže sa na základe výsledkov uvedených v upovedomení krajskej prokuratúry z novembra 2019 na súde domáhať osobitnou žalobou náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom popri nároku na náhradu škody za stratu na zárobku a za nemajetkovú ujmu, s ktorými bol podľa zistenia ústavného súdu v toho času už právoplatnom odsudzujúcom rozsudku odkázaný na civilné sporové konanie.

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v petite jeho ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júla 2021

Libor DUEA
predseda senátu